

Ohje metsäalan toimijoille: Metsä- ja metsätuholain soveltaminen tykkytuhoalueiden puunkorjuussa

1. Metsälaki ja metsänkäyttöilmoitus tuhoalueilla

Tykkytuhoalueilla sovelletaan metsälakia normaalisti ja metsänkäyttöilmoitukset tulee tehdä sen mukaisesti.

Metsälain 14 § edellyttää, että metsänkäyttöilmoitus on tehtävä Metsäkeskukselle käsittelyalueella aiotusta kasvatushakkuusta, uudistushakkuusta, metsätuhon johdosta tehtävästä hakkuusta ja muusta hakkuusta sekä metsälain 10 §:n erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelystä.

Kaatuneiden ja katkenneiden puiden korjuu on metsälaissa tarkoitettua puunkorjuuta, josta on tehtävä metsänkäyttöilmoitus (metsälain 2a §: puunkorjuulla tarkoitetaan puiden kaatoa tai katkomista, sekä korjattavan puun kuljetusta käsittelyalueelta välivarastolle).

Jos metsätuhoalueella on kyseessä kasvatushakkuu, toteuttamistapa on ilmoitettava kuvioittain. Jos kyseessä on uudistamishakkuu, on lisäksi ilmoitettava uudistamistapa.

Metsätuhoalueilla metsänkäyttöilmoitukselle on merkittävä edellä mainittujen lisäksi myös hakkuun tarkoitukseksi metsätuhoalue ja lisätiedoissa ilmoitetaan tuhonaiheuttaja: ”Tykkytuho”.

Metsänkäyttöilmoitusta ei tarvitse tehdä kotitarvehakkuusta.

2. Poikkeuksen hakeminen metsänkäyttöilmoituksen 10 päivän määräajasta

Metsälain mukaan metsänkäyttöilmoitus on toimitettava Metsäkeskukselle viimeistään kymmenen päivää ja aikaisintaan kolme vuotta ennen hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamista.

Metsänkäyttöilmoituksen 10 päivän määräajasta poikettaessa, on toistaiseksi normaaliin tapaan haettava Metsäkeskukselta poikkeuslupa.

Metsäkeskukselle on metsälaissa säädetty mahdollisuus tietyissä tapauksissa joustaa metsänkäyttöilmoitukselle säädetystä 10 päivän määräajasta ja siitä, ettei

laissa tarkoitettua poikkeuslupaa tällöin edellytetä. Säädösten mukaan poikkeuslupamenettelystä voidaan luopua, jos:

- kyse on laajasta, merkittäviä tuhoja elävässä puustossa aiheuttaneesta metsätuhosta ja
- ilmoituksen kohteena olevalla käsittelyalueella korjataan pääasiallisesti kaatunutta, vaurioitunutta tai tuhoissa kuollutta puuta ja
- kyseessä ei ole metsälain 10 § 2 momentissa tarkoitettu erityisen tärkeä elinympäristö.

Edellä mainitun lisäksi edellytetään, että Metsäkeskus osoittaa tuhoalueen, jolla edellä mainittua poikkeuksellista menettelyä voidaan soveltaa.

Metsäkeskus on parhaillaan tekemässä selvitystä tykkytuhojen alueellisesta esiintymisestä eri tietolähteitä hyväksi käyttäen. Selvitysten valmistuttua Metsäkeskus harkitsee edellä mainitun poikkeuksellisen menettelyn käyttöönottoa ja alueellista soveltamista. Jos poikkeusmenettely otetaan käyttöön, Metsäkeskus tiedottaa asiasta erikseen.

3. Tykkytuho erityisen tärkeässä elinympäristössä (metsälain 10 §)

Toimenpiteistä, jotka kohdistuvat erityisen tärkeään elinympäristöön (10 §) tulee aina tehdä metsänkäyttöilmoitus ja tarvittaessa haettava poikkeuslupa 10 päivän määräajasta poikkeamiseen.

Tykkytuhon kaatamien ja vahingoittamien havupuiden korjuussa metsälain 10 §:n mukaisilta erityisen tärkeiltä elinympäristöiltä on otettava huomioon

- valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä (1308/2013), 15 §
- laki metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) sekä sen nojalla annetut asetukset.

Kaatunutta puustoa ei pääsääntöisesti suositella korjattavaksi pois elinympäristökohteelta, yksittäisiä kaatuneita tai katkenneita puita ei tulisi korjata lainkaan. Mikäli tuhopuiden korjuuta tehdään esimerkiksi metsätuholain velvoittamana raja-arvot ylittävältä osalta, tulee toimenpiteet suorittaa elinympäristön ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Raja-arvot ylittyvät, kun tyviläpimitaltaan yli 10 cm vahingoittuneita puita on taimikkovaiheen ohittaneessa metsikössä: kuusta yli 10 m³/ha tai kaarnoittunutta mäntyä yli 20 m³/ha.

Metsänkäyttöilmoituksen Lisätieto-kohdassa kuvaillaan korjuun toteutustapa ja sen vaikutus elinympäristön ominaispiirteiden säilymiseen. Tuhopuita metsälain 10 §:n mukaisilta kohteilta korjattaessa on metsänkäyttöilmoituksessa syytä mainita, paljonko kohteelle jätetään kaatunutta tai vahingoittunutta puustoa m³/ha.

4. Tykkytuho metsätalouden ympäristötukikohteessa (kemera-laki 19 §)

Tykkytuhon kaatamia tai muuten vahingoittamia puita ei saa korjata pois ympäristötukikohteista, ellei metsätuholaki sitä velvoita. Kaikista aiotuista hakkuista ja puunkorjuista tulee aina sopia ennakkoon Metsäkeskuksen kanssa. Alueen hoito ja käyttö tapahtuvat kohteesta laaditun metsänomistajan ja Metsäkeskuksen välisen ympäristötukisopimuksen mukaisesti.

5. Metsätuholain soveltaminen tykkytuhoalueilla

Metsätuholakia sovelletaan alueella normaalisti. Metsätuholaki ei koske lehtipuita.

Metsätuholaki velvoittaa puiden omistajaa korjaamaan vahingoittuneet puut pois metsiköistä ja välivarastoista tiettyihin määräaikoihin mennessä. Vahingoittuneita puita ovat muun muassa tykkylumen katkomat pystyyn jääneet rungot, katkenneet latvaosat ja kokonaan kaatuneet puut.

Vahingoittuneet kuusipuut on poistettava 10 m³/ha ylittävältä osalta ja kaarnoittuneet mäntypuut 20 m³/ha ylittävältä osalta. Poistettavaa puustoa laskettaessa otetaan huomioon tyviläpimitaltaan yli 10 cm puut. Alle hehtaarin kokoisissa metsiköissä sovelletaan edellä olevia kuutiometrirajoja metsikön pinta-alasta riippumatta. Monimuotoisuuden näkökulmasta joitakin kaatuneita puita suositellaan jätettäväksi alueelle tuottamaan lahoppuuta.

Määräajat vahingoittuneiden puiden poistamiselle metsästä tai välivarastosta ovat seuraavat:

- Pohjois-Karjalassa männyn osalta 1.7.2018 mennessä ja kuusen osalta 24.7.2018 mennessä.
- Kainuussa, Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla männyn osalta 15.7.2018 mennessä ja kuusen osalta 15.8.2018 mennessä

Puiden poistamisen vaihtoehdot on lueteltu metsätuholain 4 §:ssä.

6. Uudistamisveloitteen syntyminen tykkytuhoalueilla

Jos alueella on tuhon jälkeen riittävästi kasvatuskelpoista puustoa tasaisesti jakautuneena, tuho ei edellytä alueen uudistamista. Riittävänä puustona pidetään valtioneuvoston asetuksella säädettyä puuston ”lakirajaa” kasvatushakkuun jälkeen.

Lakirajana pidetään eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun jälkeistä kasvatuskelpoisen puuston vähimmäismäärää (Vna 1308/2013 2 §). Kun kasvatuskelpoista puustoa on vähimmäismäärän verran tai sitä enemmän, puuston kasvattamista voidaan jatkaa eri-ikäisrakenteisena eli luonnontuho ei edellytä tällöin puuston uudistamista.

Mikäli tykkytuhoalueen puunkorjuussa syntyy yli 0,3 hehtaarin avoin alue tai kasvatushakkuun jälkeinen lakiraja alittuu, seuraa hakkuusta samalla myös metsän uudistamisvelvoite.